

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВОЛОНТЕРСЬКОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

У тексті висвітлюється розвиток волонтерського туризму як перспективного соціального напрямку внутрішнього туризму в Україні в умовах війни та періоду післявоєнного відновлення. Акцент зроблено на тому, як ця форма туризму може сприяти підтримці місцевих громад, відновленню економіки у постраждалих регіонах, а також культурному й соціальному відродженню країни.

Ключові слова: волонтерський туризм, внутрішній туризм, розвиток туристичного бізнесу, наслідки військових дій для внутрішнього туризму.

The text highlights the development of volunteer tourism as a promising social direction of domestic tourism in Ukraine in the context of war and the post-war recovery period. The emphasis is on how this form of tourism can contribute to the support of local communities, the restoration of the economy in the affected regions, as well as the cultural and social revival of the country.

Keywords: volunteer tourism, domestic tourism, development of the tourism business, the consequences of military actions for domestic tourism.

Повномасштабне вторгнення Росії стало серйозним викликом для туристичної галузі України, адже збройні конфлікти завжди негативно впливають на розвиток туризму.

Волонтерський туризм сьогодні фокусується на наданні практичної допомоги постраждалим від війни. Це можливість проявити емпатію та активно долучитися до підтримки тих, хто опинився у складних життєвих обставинах. Допомога може включати доставку гуманітарної допомоги, участь у відновленні зруйнованих житлових об'єктів та інші форми підтримки. Особливе значення має допомога внутрішньо переміщеним особам, які втратили домівки та майно через військові дії і змушені були переїхати до інших регіонів України. Окрім матеріальної підтримки, не менш важливою є моральна й психологічна допомога, яка допомагає людям подолати стрес і знайти сили для відновлення.

Основні наслідки війни для туристичної індустрії включають:

1. Ризики для безпеки туристів.
2. Скорочення попиту на туристичні послуги.
3. Руїнування інфраструктури.
4. Економічні збитки.
5. Погіршення іміджу країни.
6. Обмеження доступу.

Волонтерський туризм в Україні є відносно новим явищем у сфері внутрішнього туризму, розвиток якого значною мірою зумовлений військовою агресією Росії. Цей напрямки ще недос-

татньо досліджений, однак інтерес до нього зростає. У наукових роботах починають аналізувати різні аспекти цих форм туризму, зокрема їх роль у кризових ситуаціях та у відновленні постраждалих територій після війни.

Такі наслідки підкреслюють важливість пошуку шляхів підтримки туристичної галузі під час війни та її швидкого відновлення в майбутньому.

Сьогодні волонтерський туризм продовжує розвиватися, пропонуючи людям численні можливості підтримати місцеві спільноти та зберегти природні ресурси.

- Соціальна допомога: адресна допомога постраждалим громадянам від бойових дій, можливість виказати емпатії, персональна доставка або передача матеріальної допомоги, допомога вимушеним переселенцям, у яких частково чи повністю знищено власне майно, що змусило їх переїхати до інших більш безпечних регіонів України.
- Фізична допомога: практична допомога у відновленні пошкод-женого або зруйнованого помешкання цивільного населення; прибирання території.
- Допомога тваринам: евакуація чотирилапих, забезпечення притулків усім необхідним, пошук нових домівок.
- Інформаційний фронт: протидія дезінформації та пропаганді, блокування ворожих ресурсів, поширення правдивої інформації в ЗМІ, інтернеті та соціальних мережах, захист інформації та кібербезпека.
- Медична допомога: здача крові, робота в медичних закладах, лекції з тактичної медицини, медико-евакуаційна діяльність у гарячих точок.
- Психологічна допомога: безплатні онлайн-консультації, допомога людям, що відчувають тривогу, мають панічні атаки чи депресивні стани.
- Правова допомога: безплатні юридичні консультації для людей, що постраждали від російської агресії, фіксація та документування воєнних злочинів.
- Туристична підтримка: проведення екскурсій для переселенців та інших категорій на волонтерських засадах, організація походів із метою психологічного розвантаження певних категорій населення [5].

Розвиток волонтерського та солідарного туризму в Україні під час війни охоплює кілька важливих напрямків:

Підтримка внутрішнього туризму. У зв'язку зі скороченням міжнародних подорожей, внутрішній туризм набув нового значення. Українці частіше обирають безпечні маршрути, уникаючи зон бойових дій, що сприяє підтримці місцевих бізнесів, особливо в

аграрних регіонах і малих містах.

Допомога постраждалим регіонам. Туристи сприяють економічному відновленню менш постраждалих територій. Їхні витрати на послуги та продукцію сприяють відбудові місцевої інфраструктури й підтримці життєдіяльності громад.

Гуманітарний аспект. У багатьох випадках туризм стає частиною волонтерських і гуманітарних ініціатив. Мандрівники долучаються до відновлення зруйнованих будівель, доставки допомоги, підтримки цивільного населення чи військових.

Розвиток екологічного й культурного туризму. Туристи активно долучаються до відновлення культурної спадщини та природних ресурсів. Відвідування національних парків, музеїв, фестивалів і майстер-класів допомагає відродити соціальну та культурну активність у постраждалих громадах.

Інклюзивність і волонтерська підтримка. Деякі туроператори пропонують поїздки, частина коштів з яких спрямовується на благодійність. Це можуть бути фінансові внески, організація волонтерських акцій або безпосередня участь туристів у допомозі громадам.

Відновлення ментального здоров'я. Туризм стає інструментом психологічного відновлення. Подорожі в безпечні регіони сприяють емоційному розвантаженню постраждалих від війни, тоді як місцеві громади отримують підтримку через розвиток туризму та створення нових робочих місць.

Спеціальні програми для військових і їхніх родин. Туристичні проекти, спрямовані на відпочинок військових і їхніх близьких, сприяють їхній адаптації та відновленню. Вони також формують важливі цінності єдності та солідарності серед населення.

Такі ініціативи не лише підтримують постраждалі регіони, а й допомагають інтегрувати туризм у процес відновлення країни, перетворюючи його на потужний інструмент соціальної й економічної підтримки.

Питання відновлення туристичного потенціалу залишається актуальним навіть у нинішніх складних умовах, адже по завершенню війни ці території можуть перетворитися на перспективні туристичні центри України. Особливої уваги заслуговує розвиток волонтерського та солідарного туризму, оскільки ці форми туризму мають значний потенціал для сприяння відновленню постраждалих регіонів і стимулювання їхнього подальшого розвитку. Вони не лише залучають ресурси для відбудови інфраструктури, але й сприяють формуванню позитивного іміджу цих територій, що є важливим кроком до відродження їхньої туристичної привабливості.

Волонтерський туризм вирізняється здатністю інтегрувати елементи подорожей із волонтерською діяльністю. Це форма подорожей, яка поєднує відпочинок із активною участю у волонтерських проєктах і має такі ключові характеристики: добровільність, некомерційність, соціальна корисність, взаємодія, екологічність, навчання та особистісний розвиток.

Хоча волонтерський і солідарний туризм часто ототожнюють, між ними є суттєві відмінності. Солідарний туризм спрямований на підтримку місцевих громад і бізнесу через витрати на місцеві послуги, але без безпосередньої фізичної участі. Волонтерський туризм, навпаки, включає конкретну фізичну допомогу, наприклад, у відновленні інфраструктури, організації гуманітарної допомоги або підтримці соціальних ініціатив.

Україна має значний потенціал для розвитку обох видів туризму. Ці напрямки можуть стати ефективними інструментами відновлення регіонів, як тих, що знаходяться поза зоною активних бойових дій, так і прифронтових територій. Державне агентство розвитку туризму активно сприяє реалізації таких ініціатив, зокрема через створення «маршрутів пам'яті» в постраждалих від війни районах, що допомагає зберегти історичну пам'ять і привернути увагу до відновлення цих територій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Василенко А. І., Пацюк В. С. Волонтерський та солідарний туризм в Україні, їх специфіка та значення. *Освітні й наукові виміри географії та туризму : матер. III Всеукраїнської науково-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю* (м. Полтава, 17 квітня 2024 р.) / відп. ред. Є. В. Копилець. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2024. С. 140-144.
2. Дуга В. О. Напрями повоєнного відновлення вітчизняного агротуризму. *Економіка та суспільство*. № 60 (2024). URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3697/3626> (дата звернення: 08.11.2024).
3. Роїк О. Р., Недзвецька О. В. Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки: зб. наук. пр.* 2022. Вип. 46. С. 11-15. URL: <https://ejournal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/783/754>
<https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2022-46>-(дата звернення: 08.11.2024).
4. Габчак Н., Габчак С. Внутрішній туризм України: тенденції, проблеми та можливості розвитку у воєнний період. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-67> (дата звернення: 08.11.2024).